

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра садово-паркового та лісового господарства**

**«Затверджую»
Завідувач кафедри
_____ (Т.І. Мельник)
« ____ » _____ 2019 р.**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВБВ 19 Садово-паркові композиції з основами топіарного мистецтва
(шифр і назва навчальної дисципліни)

спеціальність: 206 Садово-паркове господарство
(код і назва спеціальності)

Факультет Агротехнологій та природокористування
(назва інституту, факультету, відділення)

2019 – 2020 навчальний рік

Робоча програма з Садово-паркові композиції з основами топарного мистецтва для студентів за спеціальністю **206 Садово-паркове господарство**.

Розробник:

Жердецька С.В., асистент
(прізвище та ініціали)

(_____)
(підпис)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри **садово-паркового та лісового господарства**.

Протокол від № 21 від « 22 » квітня 2019 року

Завідувач кафедри _____ **(Мельник Т.І.)**
(підпис) (прізвище та ініціали)

Погоджено:

Декан факультету _____ (І.М. Коваленко)
(на якому викладається дисципліна)

Декан факультету _____ (І.М. Коваленко)
(до якого належить кафедра)

Методист навчального відділу _____ (Г.О. Бабошина)

Зареєстровано в електронній базі: дата: _____ 2019 р.

© СНАУ, 2019 рік

© Жердецька С. В., 2019 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4,0	Галузь знань: 0901 Сільське господарство і лісництво,	Вибіркова
	20 Аграрні науки та продовольство Спеціальність: - 206 Садово-паркове господарство	
Модулів – 2		Рік підготовки:
Змістових модулів – 4		2018-2019-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання -		Курс
Загальна кількість годин – 120		4-й, 2-й с.т.
		Семестр
		8-й, 4-й с.т.
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4	Освітній ступінь: бакалавр	30 год.
		Практичні, семінарські
		30 год.
		Лабораторні
		0 год.
		Самостійна робота
		60
		Індивідуальні завдання:
		0 год.
		Вид контролю: залік

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 60/60 (50/50);

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – теоретична і практична підготовка фахівців садово-паркового господарства, головним завданням яких є використання мистецьких засобів та творчий підхід при проектуванні об'єктів садово-паркового будівництва та ландшафтної архітектури, підготовка кваліфікованих фахівців із всебічними знаннями топіарного мистецтва для створення садово-паркових об'єктів.

Завдання – підготовка студентів до творчого використання законів композиції при проектуванні ландшафтних об'єктів; практичне втілення положень топіарного мистецтва на різних об'єктах садово-паркового мистецтва; використання елементів топіарного мистецтва на різних об'єктах садово-паркового мистецтва, залежно від їхнього призначення, а також з врахуванням особливостей догляду за елементами топіарного мистецтва; застосування різних способів створення елементів топіарного мистецтва залежно від функціонального призначення об'єктів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- теоретичні основи і практичні методи композиції; основні засоби гармонізації середовища;
- основи концептуального проектування; декоративні якості деревних рослин придатних для стрижки та їх використання;
- технологію вирощування садивного матеріалу стрижених форм на декоративних розсадниках;

вміти:

- застосовувати основні види і закони архітектурної композиції при проектуванні ландшафтних об'єктів;
- використовувати мистецькі закони, як основу в творчому процесі організації сучасних та історичних ландшафтів; розробляти концепцію ландшафтного об'єкту спираючись на його функціональне і соціальне призначення;
- формувати елементи топіарного мистецтва з деревних рослин;
- проводити догляд за зеленими скульптурами, щільними лінійними насадженнями;
- створювати каркаси для декорування інтер'єрів, володіти технологіями формування різних скульптур із трав'янистих та деревних рослин, вміти правильно проводити стрижку рослин.

-

3. Програма навчальної дисципліни

(затверджена Вченою Радою СНАУ протокол № 20 від 07.05.2018 р.)

Змістовий модуль 1. Засоби вираження та закони композиції.

Тема1. Предмет „Основи композиції”, його мета, задачі. Засоби втілення художнього образу. Загальні поняття теорії композиції. Засоби втілення художнього образу : форма, колір, фактура.

Тема 2. Основні властивості та закони композиції. Закони композиції: рівновага, єдність і супідрядність, композиційний центр. Статичність, динамічність форми в композиції.

Тема 3. Засоби гармонізації композиції. Поняття ритм, контраст, нюанс, тотожність.

Змістовий модуль 2. Види композиції та засоби її гармонізації.

Тема 4. Закономірності побудови просторової композиції. Просторовий масштаб. Властивості простору. Пропорція і пропорціювання. Ергономіка в дизайні середовища. Модуляція простору.

Тема 5. Види композиції та функціональна організація об'ємно-просторової структури ландшафтних об'єктів. Площинна, об'ємна, об'ємно-просторова, фронтальна композиція. Функціональна організація об'ємно-просторової структури ландшафтних об'єктів. Типи планування (анфіладний, коридорний, центричний ...).

Тема 6. Послідовність композиційного аналізу і оцінки ландшафту. Оцінка природного ландшафту. Розміщення основних видових точок. Напрямки огляду. Пейзажні картини. Схема проектного рішення з основними напрямками огляду.

Змістовий модуль 3. Елементи топіарного мистецтва.

Тема 7. Історія топіарного мистецтва. Предмет, структура, зміст, методи навчання та завдання навчальної дисципліни «Топіарне мистецтво». Місце та зв'язок з іншими навчальними дисциплінами. Історія розвитку науки і відповідної навчальної дисципліни. Види навчальної діяльності, навчальних занять, індивідуальних завдань, самостійної роботи студентів, форми контрольних заходів з навчальної дисципліни. Поняття про топіарне мистецтво. Типи галуження гілок декоративних рослин.

Тема 8. Елементи технології обрізки та стрижки деревних рослин. Живоплоти. Особливості формування живоплотів. Рослини для живоплотів. Озеленення міських територій. Технологія обрізки дерев та чагарників. Технологія стрижки дерев та чагарників. Технологія та строки формування вічнозелених листяних, вічнозелених хвойних і листопадних чагарників.

Тема 9. Види обрізки дерев та чагарників. Ступінь обрізки дерев та чагарників. Стрижка деревних рослин. Засоби та інструменти, що використовуються в топіарному мистецтві.

Змістовий модуль 4. Фігурна стрижка дерев та чагарників. Напрямки розвитку топіарного мистецтва.

Тема 10. Технологія та строки формування витких рослин. Технологія та строки формування кущів троянд. Технологія та строки формування крон декоративних дерев. Технологія та строки формування кущів троянд. Технологія та строки формування витких рослин. Технологія та строки формування крон фруктових дерев. Технологія та строки формування крон фруктових дерев. Кордон. Пальмета.

Тема 11. Особливості та методика формування складних фігур. Кекс. Піраміда з ярусами. Спіраль. Рослина в горшку. Форми тварин. Використання каркасів різних форм. Досвід створення складних фігур за кордоном та в Україні.

Тема 12. Технологія та строки формування витких рослин. Технологія та строки формування кущів троянд. Технологія та строки формування крон декоративних дерев. Технологія та строки формування кущів троянд. Технологія та строки формування витких рослин. Технологія та строки формування крон фруктових дерев. Технологія та строки формування крон фруктових дерев. Кордон. Пальмета.

Тема 13. Історія розвитку різних напрямків топіарного мистецтва. Арбоскульптура. Ніваки. Бонсай. Сучасні арбоскульптурні роботи. Бонсай як елемент східного декоративного садівництва. Технологія створення ніваки.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма / скорочений термін						Заочна форма					
	усь ого	у тому числі					усьо го	у тому числі				
		л	п	лб	ін.	с.р.		л	п	лб	ін.	с.р.
Модуль 1. Рослинистість паркової композиції												
Змістовий модуль 1. Засоби вираження та закони композиції												
Тема 1. Предмет „Основи композиції”, його мета, задачі. Засоби втілення художнього образу	4	2	2									
Тема 2. Основні властивості та закони композиції	10	2	2			6						
Тема 3. Засоби гармонізації композиції	10	2	2			6						
Разом за змістовим модулем 1	24	6	6			12						
Змістовий модуль 2. Види композиції та засоби її гармонізації												
Тема 4. Закономірності побудови просторової композиції	10	2	2			6						

Тема 5. Види композиції та функціональна організація об'ємно-просторової структури ландшафтних об'єктів.	10	2	2			6						
Тема 6. Послідовність композиційного аналізу і оцінки ландшафту.	10	2	2			6						
Разом за змістовим модулем 2	30	6	6			18						
Усього годин за МОДУЛЬ 1	54	12	18			30						
Модуль 2. Принципи формування деревно-чагарникових рослин												
Змістовий модуль 3. Елементи топіарного мистецтва												
Тема 7. Історія топіарного мистецтва	4	2	2									
Тема 8. Елементи технології обрізки та стрижки деревних рослин	14	4	4			6						
Тема 9. Види обрізки дерев та чагарників	10	2	2			6						
Разом за змістовим модулем 3	28	8	8			12						
Змістовий модуль 4. Фігурна стрижка дерев та чагарників. Напрямки розвитку топіарного мистецтва												
Тема 10. Технологія та строки формування витких рослин.	12	4	2			6						

Тема 11. Особливості та методика формування складних фігур.	12	2	4			6						
Тема 12. Технологія та строки формування витких рослин.	10	2	2			6						
Тема 13. Історія розвитку різних напрямків топіарного мистецтва.	4	2	2									
Разом за змістовим модулем 4	38	10	10			18						
Усього годин за МОДУЛЬ 2	66	18	18									
Усього годин	120	30	30			60						

5. Теми та план лекційних занять
(денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Предмет „Основи композиції”, його мета, задачі. Засоби втілення художнього образу 1. Загальні поняття теорії композиції. 2. Засоби втілення художнього образу : форма, колір, фактура.	2
2	Тема 2. Основні властивості та закони композиції. 1. Закони композиції: рівновага, єдність і супідрядність, композиційний центр. 2. Статичність, динамічність форми в композиції.	2
3	Тема 3. Засоби гармонізації композиції. 1. Поняття ритм, контраст, нюанс, тотожність.	2
4	Тема 4. Закономірності побудови просторової композиції. 1. Просторовий масштаб. 2. Властивості простору. 3. Пропорція і пропорціювання. 4. Ергономіка в дизайні середовища. 5. Модуляція простору.	2

5	Тема 5. Види композиції та функціональна організація об'ємно-просторової структури ландшафтних об'єктів. 1. Площинна, об'ємна, об'ємно-просторова, фронтальна композиція. 2. Функціональна організація об'ємно-просторової структури ландшафтних об'єктів. 3. Типи планування (анфіладний, коридорний, центричний ...).	2
6	Тема 6. Послідовність композиційного аналізу і оцінки ландшафту. 1. Оцінка природного ландшафту. 2. Розміщення основних видових точок. 3. Напрямки огляду. 4. Пейзажні картини. 5. Схема проектного рішення з основними напрямками огляду.	2
7	Тема 7. Історія топіарного мистецтва. 1. Предмет, структура, зміст, методи навчання та завдання навчальної дисципліни «Топіарне мистецтво». 2. Місце та зв'язок з іншими навчальними дисциплінами. 3. Історія розвитку науки і відповідної навчальної дисципліни. 4. Поняття про топіарне мистецтво. 5. Типи галуження гілок декоративних рослин.	2
8	Тема 8. Елементи технології обрізки та стрижки деревних рослин. 1. Живоплоти. Особливості формування живоплотів. 2. Рослини для живоплотів. 3. Озеленення міських територій.	2
9	Тема 8. Елементи технології обрізки та стрижки деревних рослин. 1. Технологія обрізки дерев та чагарників. 2. Технологія стрижки дерев та чагарників. 3. Технологія та строки формування вічнозелених листяних, вічнозелених хвойних і листопадних чагарників.	2
10	Тема 9. Види обрізки дерев та чагарників. 1. Ступінь обрізки дерев та чагарників. 2. Стрижка деревних рослин. 3. Засоби та інструменти, що використовуються в топіарному мистецтві.	2
11	Тема 10. Технологія та строки формування витких рослин.	2

	1. Технологія та строки формування кущів троянд. 2. Технологія та строки формування крон декоративних дерев. 3. Технологія та строки формування кущів троянд.	
12	Тема 10. Технологія та строки формування витких рослин. 1. Технологія та строки формування витких рослин. Технологія та строки формування крон фруктових дерев. 2. Технологія та строки формування крон фруктових дерев. Кордон. Пальмета.	2
13	Тема 11. Особливості та методика формування складних фігур. 1. Кекс. 2. Піраміда з ярусами. 3. Спіраль. Рослина в горшку. 4. Форми тварин. 5. Використання каркасів різних форм. 6. Досвід створення складних фігур за кордоном та в Україні.	2
14	Тема 12. Технологія та строки формування витких рослин. 1. Технологія та строки формування кущів троянд. 2. Технологія та строки формування крон декоративних дерев. 3. Технологія та строки формування кущів троянд. 4. Технологія та строки формування витких рослин. 5. Технологія та строки формування крон фруктових дерев. 6. Технологія та строки формування крон фруктових дерев. Кордон. 7. Пальмета.	2
15	Тема 13. Історія розвитку різних напрямків топіарного мистецтва. 1. Арбоскульптура. Ніваки. Бонсай. 2. Сучасні арбоскульптурні роботи. 3. Бонсай як елемент східного декоративного садівництва. 4. Технологія створення ніваки.	2
	Разом	30

**6. Теми практичних занять
(денна форма навчання)**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Вивчення характеристики життєвих форм декоративної рослинності.	2
2	Тема 2. Вивчення сезонності цвітіння рослин.	2
3	Тема 3. Вивчення сезонності продуктивності рослин. Формування композицій за фізіономічними типами дерев.	2
4	Тема 4. Вивчення оцінки декоративності рослин.	2
5	Тема 5. Вивчення принципів формування груп.	2
6	Тема 6. Вивчення симетричності та асиметричності рослинних угруповань.	2
7	Тема 7. Вивчення історії топіарного мистецтва.	2
8	Тема 8. Вивчення засобів та інструментів, що використовуються в топіарному мистецтві.	2
9	Тема 8. Види обрізки дерев та чагарників.	2
10	Тема 9. Вивчення технології стрижки чагарників та створення простих фігур.	2
11	Тема 10. Методика стрижки живоплотів.	2
12	Тема 11. Живоплоти. Особливості створення.	2
13	Тема 11. Живоплоти. Особливості догляду.	2
14	Тема 12. Вивчення технології та строків формування витких рослин.	2
15	Тема 13. Вивчення технології створення простих фігур.	2
	Разом	30

**7. Самостійна робота
(денна форма навчання)**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 2. Основні властивості та закони композиції	6
2	Тема 3. Засоби гармонізації композиції	6
3	Тема 4. Закономірності побудови просторової композиції	6
4	Тема 5. Види композиції та функціональна організація об'ємно-просторової структури ландшафтних об'єктів.	6
5	Тема 6. Послідовність композиційного аналізу і оцінки ландшафту.	6
6	Тема 8. Елементи технології обрізки та стрижки деревних рослин	6

7	Тема 9. Види обрізки дерев та чагарників	6
8	Тема 10. Технологія та строки формування витких рослин.	6
9	Тема 11. Особливості та методика формування складних фігур.	6
10	Тема 12. Технологія та строки формування витких рослин.	6
	Разом	60

8. Методи навчання

1. За джерелом знань:

- 1.1. *Словесні*: розповідь, пояснення, лекція, інструктаж.
- 1.2. *Наочні*: демонстрація, ілюстрація.
- 1.3. *Практичні*: практична робота.

2. За характером логіки пізнання.

- 2.1. *Аналітичний*.

3. За характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів.

- 3.1. *Репродуктивний*.
- 3.2. *Пояснювально-демонстративний*.

4. Активні методи навчання - використання технічних засобів навчання, використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій.

5. Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій.

9. Методи контролю

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ЄКТС

2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна атестація)

3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:

- рівень знань, продемонстрований на практичних заняттях;
- активність під час обговорення питань, що винесені на заняття;
- експрес-контроль під час аудиторних занять;
- самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;
- результати тестування;
- написання рефератів;
- письмові завдання при проведенні контрольних робіт.

**10. Розподіл балів, які отримують студенти
(денна форма навчання)**

Поточне тестування та самостійна робота									Разом за модулі та СРС	Атес-тація	Сума	
Модуль 1 (30 балів)				Модуль 2 (40 балів)								СРС
Змістовий модуль 1 - 10 балів		Змістовий модуль 2- 20 балів		Змістовий модуль 3 - 20 балів		Змістовий модуль 4 - 20 балів						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	15	85	15	100
5	5	10	10	10	10	7	7	6		(70+15)		

T1, T2 ... T6 – теми змістових модулів.

(заочна форма навчання)

Поточне тестування та самостійна робота									Разом за модулі та СРС	Сума	
Модуль 1 (30 балів)				Модуль 2 (40 балів)							СРС
Змістовий модуль 1 - 15 балів		Змістовий модуль 2 - 15 балів		Змістовий модуль 3 - 20 балів		Змістовий модуль 4 - 20 балів					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	30	85	100
5	5	10	10	10	10	7	7	6		(70+30)	

T1, T2 ... T6 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90–100	A	зараховано
82-89	B	
75-81	C	
69-74	D	
60-68	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Сурган О.В. Основи композиції: Конспект лекцій / Суми, 2017 рік, 60 ст.
2. Сурган О.В. Основи композиції. Методичні вказівки щодо виконання самостійної роботи для студентів 4 курсу напряму підготовки 6.090103 «Лісове і садово-паркове господарство» денної форми навчання. – Суми: СНАУ, 2017. - 42 с.

12. Рекомендована література

Базова

1. Озеленення населених місць: Підручник. / В. П. Кучерявий. – Львів: Світ, 2008. – 456 с.
2. Белочкина Ю. Ландшафтный дизайн / Ю. Белочкина. – Харьков.: Фолио, 2006. – 317 с.
3. Справочник современного ландшафтного дизайнера / Т. С. Гарнизоненко. – Ростов н/Д.: Феникс, 2005. – 313 с.
4. Калініченко О. А. Декоративна дендрологія / О. А. Калініченко. – К.: Вища школа, 2003. – 199 с.

Допоміжна

1. Архитектурная композиция садов и парков / Под общ. ред. А. П. Вергунова. – М.: Стройиздат, 1980. – 253 с.
2. Глазачев Б. А. Зеленые насаждения на жилых территориях. / Б. А. Глазачев. – Киев: Будівельник, 1980. – 110 с.
3. Жирнов А. Д. Искусство паркостроения. / А. Д. Жирнов. – Львов: Вища школа, 1977. – 208 с.
4. Залеская Л. С. Курс ландшафтной архитектуры. / Л. С. Залеская. – М.: Стройиздат, 1964. – 184 с.
5. Князева Т. П. Газоны. / Т. П. Князева, Д. В. Князева. - М.: ВЕЧЕ, 2004. – 175 с.
6. Лаптев А. А. Справочник работника зеленого строительства. / А. А. Лаптев, Б. А. Глазачев, А. А. Маяк. - Киев: Будівельник, 1984.- 152 с.
7. Нормы проектирования зеленых насаждений городов в различных природных зонах Украинской ССР: РСН 183-76 / Госстрой УССР, К., 1976. 117 с.
8. Озеленение населенных мест: Учеб. пособие для вузов. / И. О. Боговая, В. С. Теодоронский. – М.: Агропромиздат, 1990. – 239 с.
9. Посібник майстра зеленого господарства.: Навч. посібник для учнів проф.-техн. навч. закладів. / Б. О. Глазачев, В. В. Пушкар. – К.: Техніка. - 1996. – 184 с.
10. Рубцов Л. И. Деревья и кустарники в ландшафтной архитектуре. / Л. И. Рубцов. – К.: Наукова думка, 1977. – 269 с.
11. Справочник по зеленому строительству / Л. И. Рубцов, А. А. Лаптев. – К.: Изд-во «Будівельник», 1971. – 309 с.
12. Haber zbigniw. Trawy rabatowe dla naszych parkow i ogorodow/ - Poznan: ow «atena». – 1989. – 88 s.
13. Методические указания по проектированию, строительству и приемке в эксплуатацию парков, скверов и других объектов комплексного благоустройства в городах УССР: РД МУ 204 УССР 041-84 – “КиевНИИПградостроительства”, 1984. – 158 с.

13. Інформаційні ресурси

1. <http://www.bibliotekar.ru/spravochnik-49/5.htm>
2. <http://phasad.ru/z17.php>
3. <http://lgarden9.blogspot.com/>

4. <http://www.krugosvet.ru/enc/izobrazitelnoe-iskusstvo-skulptura-arkhitektura/landshaftnaya-arkhitektura>